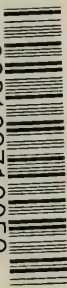
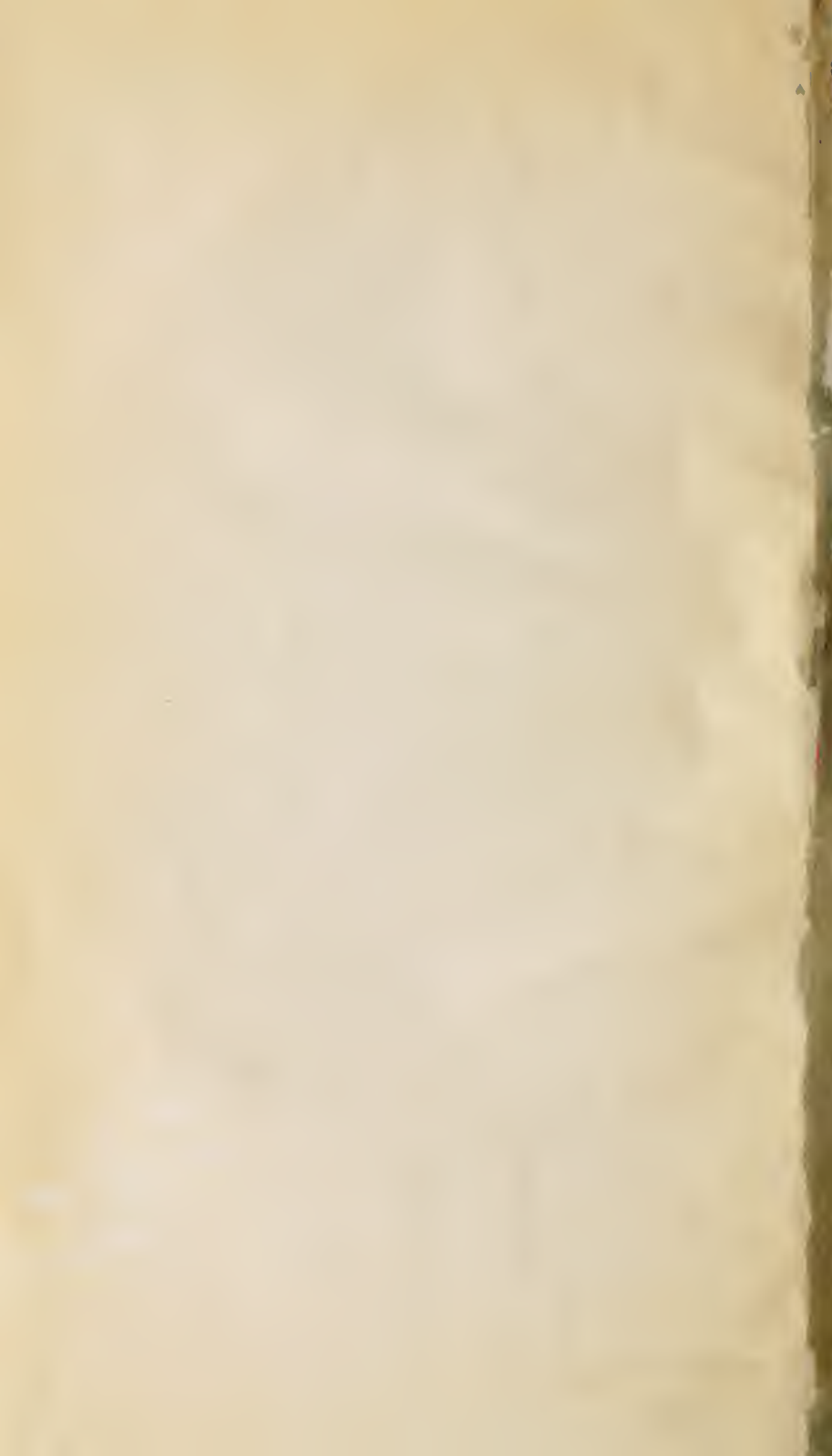

003109710050

PK
6561
S54B8

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اردو کی بہترین کتابیں

مولانا حالی کا دیوان اور اس کا مقدمہ ۲ سال

دیوان حالی مع ۱۰۰ فقرہ شعری

ہم نے بڑی کوشش اور محنت سے اسکو شائع کیا ہے۔ دیوان حقدرد قدر قیمت کا مستحق ہے اور لذت سے پوشیدہ نہیں۔ مقدمہ حسین شعرو شاعری کی حقیقت پر غرضانہ تبصرہ کیا گیا ہے اور دوزان میں ایک نادر وجود اور نہایت قیمتی چیز ہے۔ قیمت قسم اعلیٰ جلد سے بڑھ کر قسم اعلیٰ جلد سے بڑھ کر

مولانا شبلی لغمانی کا مشہور سفر نامہ جس سے حالات حاضرہ میں مطالعہ بلاد اسلامیہ میں بدولتی ہے قیمت عام
 سفر نامہ دم شام و مصر
 مولانا شبلی لغمانی کا مشہور تبصرہ جوشاعری کا ایک
 موزاںہ فیروز و سیر
 مٹو کا نامہ ہے قیمت سے دس

عرصہ میں سال کے بعد مع حالات مصنف انابت اور ہمت
 و فنا نہایت عمدہ کا غرض طبع ہوا ہے قیمت عسیر

مولانا شبلی کے اردو کلام کا مجموعہ حال ہی میں تیسری بار طبع ہوا ہے حسین
 مجموعہ کلام شبلی اردو
 غنوی ثوی سدس سیاسی تاریخ اخلاقی نظمین و قطعات و غلیات
 غرضکہ جلد احسان کا کلام جمع کیا گیا ہے قیمت ۱۲

غزل میں میر غالب تصدیق میں رونق و شوام ثنوی میں میر حسن و نسیم اور مرثیہ میں
 کلیات نعت
 انیس دہری جو نزلت ہے نعت گوئی میں ہی مرتبہ حضرت عسک گوئی کا ہے
 یہ نھیں کلیات ہے جبکہ ہر شعر عشق رسول میں ڈوبا ہوا ہے قیمت عسیر

مصنفہ سگم صفد علی شریف خواتین کو اردو میں خطیہ نویسی سکھانے والی کتاب
 عورتوں کی انشا
 بیانیہم جرم کے ایک ہی جگہ کے منتخب ترغیون میں سے چیدہ چیدہ بندوں کو
 واقعات کر بلا ایسی خوش اسلوبی سے ترتیب پایا کہ شہادت امام حسین علیہ السلام کے متعلق
 اجد سے انتہا تک کے کل واقعات ایک مسلسل داستان کی صورت میں پیش ہوئے ہیں قیمت عسیر
 اساس التعلیم بچوں کی ابتدائی تعلیم کن ایڈیوں پر ہونی چاہیے عمدہ علمی و ادبی تہذیب قیمت عام

منیجر السنہ ایک ایسی لکھنا

۵- نومبر ۱۹۰۸ء

ما ابتدای کار زانجام کرده ایم
 عمری گذشت تا سحر شام کرده ایم
 ما هر چه کرده ایم به ناکام کرده ایم
 از زان هر فرسوده می دام کرده ایم
 این کار سخته، از طمع خام کرده ایم
 آن عدو ها که بادل ناکام کرده ایم

پیرانه سر هوائی می جام کرده ایم
 شام فراق ابه سحر چون تو ان بساند
 ما هر چه گفته ایم به ناچار گفته ایم
 خواهیم ترک شاد روی و زبر ای سین
 ز هر دراز ما به امید بهشت بود
 ایفای وعده ساز که ما هم و کنیم

کار را به جد و جبر نبرد و خوب بود

مانیز کار بوسه ابرام کرده ایم

تمت بانجیر

می داند این قدر که ز جان نسته در بیخ
هر چند در وفا به نش اعتماد نیست

شلی اگر اهل صفانیت گو باش
این بس که آشنای نفاق و عناد نیست

۲- نوامبر ۱۹۰۸ء

دلبران جور بوزند و جفا نیز کنند	دین سخفانه نباشد که وفا نیز کنند
خال اصل ارچه بگیرد ز آغوش و کنار	این شگون از گره بند قبایز کنند
حرف انکار از خوبان همه از دل بود	اگر که این کار به آئین حیا نیز کنند
اینکه گویند زبان اگر می نیز بود	با درم هست بشرطیکه با نیز کنند
گاه گاه به من خسته بیدارند	التفات که بر حال گدای نیز کنند

شلیا نابلد کوچ عشقم و
دوستان تمت این شیوه با نیز کنند

شبلی فسانه غم اگفت تمام گفتم
مجنون تمام کرده اورا ز سر گرفت

۳- نومبر ۱۹۰۵ء

ایمن ز بازی فلک کج نهادیت
دریا فیتیم مستی دوقِ مصال را
هر خطه چشم مست تو بنیادی کند
فایغ دلی به بهره هر کس نمی رسد
سازد مین که بگذرم از دشمنی غنیر
الکون چه گویت که بهمان دل کم چه بود
مجنون که در گزیدن لیسے اغلط نمود
ایمان با اگر چه به تقلید بوده است
در قتل ما به تیغ نسانت چه حاجت است

در وصل نیز عاشقِ غم دیده شاد نیست
این نشه بهم ز حوصله از یاد نیست
آن شیوه ها که خود نگهت به یاد نیست
تا جی است این که دست زد کعبا نیست
این نیز شیوه ز رستم هست یاد نیست
تو خود فراموشی دمر این نیز یاد نیست
در در سگاه عشق هنوزش سواد نیست
طعنم مزن که کفر تو هم اجتهاد نیست
گویا ترا به غمزه خود اعتماد نیست

ترسم که فتنه دگر اندر جهان فیتد
 تخم امید را به زمین مانند غیبر را
 عاشق ندیده ایم بدوئی که آن قبا
 شیرینی به لذت دشنام او نبود
 خافل به خواب باز تو خفتی بوسام
 ترا هر ز راه عشق به جاس نمی رسید
 ابر به بار این همه گوهر نشان نبود
 خود یک شبانه راه زاپس رسید است
 لعل چنین که لب نتوان داشت باز او
 با آن لطافت که شکر خنده تو داشت
 عواظ تو نیز گرچه که گمراه بوده
 آمد به بار در وی زمین لاله ناز گشت
 بر تخت گاه شاخ چو سر نشست گل

گلان بهار ز مرغ پرده برگرفت
 نخل هوس شگوفت از نو تر گرفت
 گستاخ و خیره آمد و تنگش برگرفت
 گویا ز نوش لعل لبش در شکر گرفت
 کام خود از دهان لبان تو برگرفت
 معذور باشد ای کار دگر گرفت
 گویا که درس گریه ز فرگان تر گرفت
 با آن که شمع راهت پیشتر گرفت
 روی چنان که زون توان بد برگرفت
 بار غمی که بردل ما بود برگرفت
 آگره تراز تو آن که تراراه برگرفت
 یا بود آتش که به هر گوشه در گرفت
 مرغ آن نوامی باریدی از سر گرفت

بر لب او نشان بوس بود
 می ندرخسبم اگر وفای کند
 دوست اگر مهربان بود چه غم است
 دل زهر کس که بردا باز نه او
 این عجب نیست اگر خیزین باشم

همچو نقشه که بر گلین باشد
 یار تو آشنا چندین باشد
 آسمانم اگر به کین باشد
 شیوه دلبری همین باشد
 هر که عاشق بود خیزین باشد

زاهد زنده هر دو در کار اند
 شبلی آن مجده است این باشد

۳ - نومبر ۱۹۰۸ء
 بھوپال

تبعش ز حال خسته دلان تا خبر گرفت
 مستور زنده هر دو دم از عشق می نهند
 هر چند نامه ام به دست پاره کرد

با سر سے کہ بر تن با بودا برگرفت
 آہ این چه آتش است در خشاک گرفت
 یکبار می توان ز کف نامہ برگرفت

با ما از آن نه ساخت که زرد آشنان بود
 دیدم که جای یک نگه آشنا بود
 گو یا به باغ بند قباے تو دا نبود
 دین شکوه از تو بود ز باد صبا نبود
 با ما که بودی تر به ما آشنا نبود
 دان جا به قدر یک صنم نیز جان بود
 بے راهه رفتنم ز طریق خطا نبود

دل را به این فریب تسلی دهم که یار
 آن بزم ناز بسکه ز بیگانہ پر شده است
 هر گل متاع خویش بصد ز می فروخت
 محروم مانده ایم هنوز از شمیم زلف
 نشکفت اگر دل از همه بیگانه گشته است
 ز اهر به وسعت حرم کعبه ناز داشت
 از بسکه جاده های غلط شاه راه گشت

داغم که شبلی اد می و نئے بے نصیب ماند
 یا آن که این عنبر ز زایل ریا نبود

۱- نومبر ۱۹۰۸ء

بورہ لعل شکرین باشد

راه دور سم و فغانه این باشد

انچه خوشتر ز انگبین باشد

به دو حسرتی نه کرده بادم

۳۱- اکتوبر ۱۹۰۸ء

کہ ہم از نام دہم نشان بر خاست

وان جفا جو بہ امتحان بر خاست

زاہد از کوچہٴ مغان بر خاست

گرے از کوچہٴ فلان بر خاست

صبر بیچارہ از میان بر خاست

گرے از باغ ناتوان بر خاست

نہ ہمین عاشق از جهان بر خاست

آسمان در کین ما نشست

پرس جوے از وایتی کردند

سر نہ بہر چشم من آید

غم ادبس کہ پائے کرد دراز

در سراق تو حبلہ بخورند

شبلی خستہ دل مگر جان داد

شوے از کوچہٴ فلان بر خاست

۱- نومبر ۱۹۰۸ء

جوے کہ کردہ بہت بطور جفا نمود

از بیک طفل بودہ دکار آشنا نمود

۳۱ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

یاد آن روز کے من باخورد جانے دہشتم	یک مہر صد گونہ سوائے نہانے دہشتم
ماجرے بانگاز نکتہ دسلے دہشتم	یاد آن روز کے دور از ماجرا می جهان
آشتی مے نہان با پاسبانے دہشتم	یاد آن روز کے پنهان از حریت بدگان
از غرور آن کہ من ہم آستانے دہشتم	یاد آن روزی دست افشان گداز شتم از هم
من کہ در آغوش خود جان جهانے دہشتم	خود تو دانی با جهانم تا چه خواهد بود کا
کز زمین کو چہ آو آسمانے دہشتم	ہیچ باک از گردش گردون گردانم نہ بود
ہم باومی گفتم از دردے نہانے دہشتم	یاد آن روزی کہ از ناکہ کارے ہا می خویش
از نگاہ شوق باود آستانے دہشتم	اگر چه حرفی می نیار شتم بد گستاخ
باعدی گفتم از راز نہانے دہشتم	یاد آن روزی کہ من از سادہ لوحی می خود

شبلیا آن جلوہ نیز نگہ مے میبوی

بود تادقتے کہ من خواب گر آنے دہشتم

۳۰- اکتوبر ۱۹۰۸ء

سوزِ عیان نگشته و عشق نبوده را
 ما از تو می خریم متاع نبوده را
 اگر دیم فہم ازو سخن ناستوده را
 گویا عزیز داشت دل تو بودہ را
 نتوان زدزد خواست متاع ربودہ را
 تا آرزوی بازوے نا آرمودہ را
 در نامہ ام فنورد گناہ نہ بودہ را

در کودکی ز چہرہ من می شناختند
 لطفی نہ کردہ و گران بار منیتیم
 از بس کہ خوش محاورہ افتاد چہلماد
 لطفش بغیر پیش زالمودہ است دوش
 دل را ز غمہ، باز گرفتن طمع مدار
 در قتل عاشقان چہ قدر خیرہ گشتہ است
 از بس گنہ پسندی من کاتبِ عمل

شبلی ز جہل بود کہ در شبوہ های عشق

ما آرمودہ ایم دل آرمودہ را

زاهدی دیر به جای برز راه	باری می میکند اش را نمون کنید
مستی میم تواند زجای برود	مار زبانه نگه آزمون کنید

فرصت دست میزد ادر می کشد

اگر کردن است چاره شبلی کنون کنید

تیمارسته غم الفت می همان	من خود کیم تم چه گویم که چون کنید
--------------------------	-----------------------------------

۲۹- اکتوبر ۱۹۰۸ء

اگر چه ز دل طعم بود که شیدا شود	لیک چنان شد نتوان گفت که رسوا نشود
سو غم هست از ندی که به افسون رود	در عشق است بلا که ز شر نشود
اگر عنان نگه شوق به دستم بوی	سهل می بود که عشقم تو پیدا نشود
شاه شوخ کس را نشود در فرمان	در شود نیز به لطف به بد را نشود

شبلیا مصلحت آن است که سازی با هر

اگر چه این زهر به کام تو گوارا نشود

صبار از سحاب گریه بر چشم من
در بیم عام نیز به لطف داشت یک

با آن که در سینه هنوز روان نبود
زان شیوه های خاص که در میان نبود

در حیرتم که پاکی گفتارش از کجاست
شلی مگر ز مردم هندستان نبود

۲۹- اکتوبر ۱۹۰۸ء

خواهید اگر که عیش و نشاط فرزون کنید
عمر است این که حال فرزانه بوده
دوران وصال دوست نشاط حرام با
من نیز همچو شیخ دم از زهر نیز نم
کار از برون گذشت ایضاً عشق را

دیوانه است عقل از شهر شرین کنید
هم پناش دارد و سماهی جنون کنید
در جام باده گرتوانید خون کنید
اول مرابه باده می آزمون کنید
اگر کردنی است چاره در درون کنید

۱۲- گردیدن پیشدستی لیبانا

۱۳- درص روان بود سبق کا خوب یاد هونا

۲۸- اکتوبر ۱۹۰۸ء

خوش بوی و آن که راز محبتین نبود
 کین جو راز تو بود و از آسمان نبود
 ما با به نکتہ دانی او این گمان نبود
 با آن که دوست نیز با مہزن نبود
 کز تیر ہائے غمزه یکے در گمان نبود
 دہش می کشی بہا ہم گمان نبود
 جو راز تو بود اگر از آسمان نبود
 شادم کہ کار با صنمے نکتہ ان نبود
 گو یا بسوی ماہ این کاروان نبود
 ما بودہ ایم مہار کہے میان نبود

با ما بہر معاملہ بد گمان نبود
 از لذت لای ستم متوان شناخت
 می گویم کہ دل بہ کسے دادہ
 حاجت چارہ سازی شہنشاہ
 با ما بہ صلح سازد لکن نہ بچو روش
 جانے بہ دوسہ باختہ و سو کردہ ایم
 این شیوہ زین دوسلسلہ میں نہیرو
 صد حرف راز بود زمان نگاہ میں
 ایک نسیم درست نیاد و بوی دست
 از شرم باز پرس کہ در خلوت وصال

۲۷- اکتوبر ۱۹۰۸ء

مرا کہ در رہ عشق تو اولین گم است امید بوسه اگر هست ہم یہ پیغام است

۲۷- اکتوبر ۱۹۰۸ء

یعنی کہ از طریق ریاضت گزشتہ است	شتم شریک بادہ و ساغر گزشتہ است
با تقوی گزشتہ برابری گزشتہ است	داغ ازین کہ زندی ہستی ہم ہنوز
صد بار گفتم ایم دگر گزشتہ است	توق حدیث عشق تو ان دید کیمن
اگر ہر آب بوی دلی تہ گزشتہ است	آلودگی دامن پاکان نمی رسد
دان شوخ دید را ترہ تر گزشتہ است	یک کہنہ ہست کہ برین نشوخت

شہلی طمع مار کہ از عشق و اشوم
زین راہ ہر کہ رفت دگر گزشتہ است

۲۷ اکتوبر ۱۹۰۸ء

عیسیٰ آخر علاجِ دل بیمار گذشت	بسکہ رنجوری این حستہ ریتما گذشت
محببے خیر انشاء خار گذشت	بسکہ از مستی چشم تو جهان شد سرست
کار از حوصلہ مرغ گرفتار گذشت	شیوہ نالہ بدان پایہ رساندم کہ کنون
تا بہ جلے کہ از اندازہ گرفتار گذشت	حسن جان پر را در دوزخ زافزون بود
اجرای کہ میان من و آن یار گذشت	تہمین دل کہ ہم از خویش نہان شتہ ام
دلبر شوخ من از خانہ بہ بازار گذشت	بے سبب نیست کہ یوسف افتادہ
این ہمان است کہ از گنبد وارد گذشت	آہ جان سوز کہ در سینیہ ام آرام گرفت
آہ ازان عہد جوانی کہ بناچار گذشت	داد ازین پیری بے صرفہ کہ ناخواندہ

بسکہ سودازدہ رندی روزا فرم

شبلیا مستی اسال من از پار گذشت

۱۰ از بہا افتادن، نرخی کا گھٹ جانا۔

دشمن حال شبلی دل خسته خون گریست
 دان دوست بین که خود مرده تیر تر نکرد

۲۶ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

که مرا جز بر می و باده سرو کار نماند
 که مرا نی ز درین مسئله کار نماند
 که نگه را خیر از لذت دیدار نماند
 ناله ابلیل شوریده پیچار نماند
 آنکه کرد که با هیچ کس کار نماند
 یا که خود در حسم مراد از نماند
 در میان تفتی کبر و نیر نار نماند
 که درین عهد کسی را به کسی کار نماند

بارها گفتم ام و حاجت تکرار نماند
 چشم مست تو چنان باد که شی دا و دواج
 آنست در محو تماشای جلالش بوم
 شور حسن تو چنان بزم حین بر هم زد
 کار آن نرگس مسانه بود این که بین
 یا جگر کاوی آن نشتر ترکان کم شد
 فتنه احسن تو از بس که جهان بر هم زد
 رسم خود کامی خلق از تو چنان عام شد است

التفاتی که نهان ز غمخوار نماند

گر چه شبلی بین آن لطف عیانیش خاست

شیوه های دلبری را خوب میزند و	انچه با ما کرد، با اغیاری بایست کرد
با بدان هم چشم لطف ای چنین که صنع	انچه با گل کرده با خاری بایست کرد
هر که چون شمع نماید آن را بایست	از دین فن حمت بسیاری بایست کرد
جام می یا بوسه لعل شرب آلوداد	زین دو کار دلغشین یکا می بایست کرد
مبزر محراب در عشق ریشانشه نیست	شرح اسرار نهان داری بایست کرد
تا بوسه قاصد حریف آن بت خود کام نیست	خود ترا ای جذب ل این کار می بایست کرد
بوسه تنها نشکند خمیازه ذوق مرا	تلخی دوست نام هم در کاری بایست کرد

گر چه شلی در جهان چنان عاشق کاری نکرد
من بر آنم کین چنین صد می بایست کرد

۲۵ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

هر ذره زشت غبارم همان بجاست	گو یا نسیم دوست به خاکم گذر نکرد
بنگردان شیوه بیگانگی که دل	در کوی بار رفت و ملا هم خبر نکرد

دل نمنا کرد از دیک بو و خالیش نشست
 دل که زنگ آلودنش شد ای عشق نیست
 عمر آخر گشت دور از نیش ام کین کار را
 اگر سپاه حسن افران خون کردی نهی
 اگر خداوندی هوس داری در ایلم سخن

من بر انم کین سخن بازمی بایست کرد
 اول این آئینه را پر دازی بایست کرد
 هم به عنوان در آغاز می بایست کرد
 ابتدا زان غمزه غمازی بایست کرد
 بندگی حافظ شیرازی بایست کرد

با این غمزه از تو رضی میستم اندر سخن
 شبلیا سحر است این اعجاز می بایست کرد

۲۵ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

شاهدان باغ در بحر توار دستاده اند
 شرط همت نیست تنها باده ساغر فن
 ناتمامی است سحر سامری ادانی تزیینت
 از غلط رفتی به یوسف در تالاشا گاه حسن

این قیاس از زنگن بیاری بایست کرد
 محتسب را نیز با خود یاری بایست کرد
 کسب این فن از نگاهه رمی بایست کرد
 انتظار گری بازار می بایست کرد

بنگر به پست فطرتی صوفیان هر	چیز نیافتند و هر چه نماند
هر چند آن نوازش ظاهر همان بجاست	پیدا است این که آن دوش پرین جو نماند
در دور چشم باده گسار تومی فروش	خون می خورد که میکده را آبرو نماند

شبلی هر آنچه داشت دل بر زبان فکند
گویا که کار با صنم تند خویمانند

۲۴ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

دل نثار غمزه غمازی بایست کرد	انچه آخر کردم از آغاز می بایست کرد
کار عشق خوب رویان با مکر شیوه است	اگر چه صده کرده می ای دل بازی بایست کرد
در بدستان اگر زاهد زبان بکشوده بود	هم دهان شیشه می بازی بایست کرد
خید پرستی با ترا ای دل عشق آواره است	پیر خط کاریست با بازی بایست کرد
بار غم لای قیس تنهای کشی از ابلهی	در چنین کای مرا از بازی بایست کرد
شده دل برون آسان نیست با پیش گوی	پیردی غمزه غمازی بایست کرد

۲۳ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

<p>این چنین گردنِ دعوی نه فزاد چه کند غیر ازین هیچ متاع نه بود عاشق را عاشق از بسکه به پیش تو، تو محروم است بسکه در دین از اندازه در مان بگذشت</p>	<p>مبئی گرمی بر خورشید سازد چه کند در قمار تو دل از نیز نه باز چه کند دست اگر سوی تو گستاخ نه باز چه کند چاره گر با من بچاره چه سازد چه کند</p>
--	---

شبلی دل زده در دای غم دیر رسید
گرم اگر در ره عشق تو نه تازد چه کند

۲۴ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

<p>آن شوخ را بین بر آن پیرس و جوانان دل در ادای طاعت حق حلیه جویند افسون طرازی نگه ناز را به بین</p>	<p>یعنی گل مرادم از انگ دیوانانند عذرم مبنه که باده به مسترد و ضوانانند چیز به بین نه گفت مرا گفتگو نماند</p>
--	---

۲۳- اکتوبر ۱۹۰۸ء

<p>این نئی دامنم کہ گرم یا مسلمان نیستم آسمان طرفی نہ خواہرست بودے من پایہ کفر اچھ صچون منی بودوے اعل جان بخش توام گر چارہ فرمای کند گرچہ خود دامنم کہ چندان عاقل دانا نیم ہندی زلفش چر ادا من ہی صندی من فرصتم بادا کہ باستی دندی خوگم</p>	<p>این قدر دامنم کہ نہ اہل پنجہ ہت آن نیستم زان کہ اودون طبع من این از ان نیستم من بہ این شادم کہ آخر ہم مسلمان نیستم من ازین دعوی بزین آیم کہ در مان نیستم باز ہم چون ناصح بے مایہ نادان نیستم انکے ہم کافر چندان مسلمان نیستم چون رہ دور ہم ریارام میدان نیستم</p>
---	--

شاعری از من مجود و راز سواد بیسی

حالیابلی شدم ز نغز خوان نیستم

۲۳ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

بامی دنیے ہوئے ہوئے ام تا ہوئے ام	من نہ ازار بایہ تقویٰ ہوئے ام
آن متکو محو تا شا ہوئے ام	از جالش ہم نہ بردم بہرہ
در فراق دوست تنہا ہوئے ام	بیچ از صبر و سکون با من بنوئے
روز گاہ ہم بصر ا ہوئے ام	قیس نہ آئین جنون بیگانہ بود
این دلیل آن کہ دانا ہوئے ام	ترکِ دانش کردم ناودان شدم
گوئی با دوست ہر جا ہوئے ام	با خیالش بس کہ بودم تنہا
در شب وصلش پہ نیجا ہوئے ام	بوسہ ہامی بردم از روی لبش
اگر چہ عمرے در تقاضا ہوئے ام	دام وصل او ادا ناگشتہ ماند

ہم ز فیض شبلی نعمانی است

این کہ در ہر شیوہ کیتا ہوئے ام

آن کشتگانِ مرگ به خاک آر می‌درا	هنگامه خرام تو شوریده وقت کرد
دشنامهای تلخ مگر شنیده را	شیرینی لبش به شکر غوطه میدهد
آن چشمهای مست به خواب آر می‌درا	آه، از کرشمه تو که تسلیم نازداد

شبلی اگر حرفت نطی بجز بوده است

عیشش مکن که در توان بست دیده را

۲۲ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

حالی مصلحت آن است که نادان باشم	روزگارے ست که فرزانه و دانا بودم
قیمتم کم کن ازین سینه که ارزان باشم	عشق هر چند بدست تو بیچم بفرجست
آن شدای دست که از کرده پشیمان باشم	خون دل می خورم از حسرت ناکرده کنون
من که خورده آن غمزه پنهان باشم	به شکر خنده لطف تو سلی نشوم

هندی زلفت تو چون کفر فروشی بکند

نگ من باشد اگر زان که مسلمان باشم

که با نسیم ده دست هم عنان گردد
 رواندار که خود سود من ز میان گردد
 ز خنده نکلین، باز هم چنان گردد
 عجب نباشد اگر غیر بدگمان گردد
 متاع بوسه ترسم که ایگان گردد
 حدیث دست دوستی که در مان گردد

بلند پایگی خاک کشتگان این است
 به پیش غیر به دشنام امتیاز مه
 اگر چه زخیم لم ارض در بهی آورد
 زب که نام تو از ذوق بر لبم گذرد
 اگر به وصل تو ستان جو شیم این است
 به این صفت لب لب را منی مکدهاش

بهینه گوهر فطرت که نام او شبلی است
 چنان کن که دست تو را ایگان گردد

۲۲ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

ساتی به جام ریخت می نارید را
 داغم ازین که دل نتوان کرد دیده را
 گلچین به خاک ریخت گل تازه چید را

چشمش به سوس مانگه نامت ام کرد
 ذوق نظر به لذت کاوش نمی رسد
 صد بار در دریم چمن پیش رفته تو

بامی باد به پیرانه سرم کار افتاد
بوسه بے ادبم با تو بستی کرده است

چشم لطف تو به اندازه آن میدارم
زان به مستی رندی شدم آوازه که من
جان سپردم به فراق تو و از غم رستم
در جنون نیز زانرا زده و آئین نشدم
هر غبائے که زکے تو بخیز زد گوید

آه از آن تقوی سی ساله که نقصان کردم
شیوه های که هم از لعل تو پنهان کردم

که من از نام نکو به تو نقصان کردم
آنچه آن زگرس می خاره گفت آن کردم
مشکلی بود که بزخوشین آسان کردم
زلفت آن سان که نغمه مؤذن آسان کردم
سر سه در ره گذر د باد پریشان کردم

شبلی این فن به این شیوه آئین بوده است
پیش ازین کالبدی بود که من جان کردم

۲۱ اکتوبر ۱۹۰۸ء

بے نامہ کہ این حرف داستان گردد
باش تا قدے آشنای جان گردد

حکایت من وادگر چه از پنهان بود
زینش عشق مہنوزا رنے بری زدتی

<p>که با من هر چه کرد، آن نوجوان کرد آنکه را نیز با خود هم زبان کرد ترامی یا پیر از چشم فلان کرد چنانش چرخ برین مهربان کرد نگاه شوخ او طعنه نشان کرد یکے زین کارها آخر توان کرد</p>	<p>مرا از پیر گردون اشکوه نیست بسم چون خوبت باو شرح الفت بگو با سامرے کا نورش فن مرا از عشق خود، خودی کند منع به یاران معنی تیر قضا را جنون یا زندی و شاه پرستی</p>
--	--

<p>همان کرد از سخن در همت شبلی که صائب در سواد صفهان کرد</p>

۲۰ اکتوبر ۱۹۰۸ء

<p>اگسب این فن همه ان گرفتارن کردم شکر ایزد که هم این کردم، هم آن کردم آن همه را که عمرت ز تو نهان کردم</p>	<p>من اگر بی روی شیوهستان کردم کارستوری شاه طلبی هر دو خوش است آنکه گرم در آخر همه سپید تو بگفت</p>
---	---

۱۸- اکتوبر ۱۹۰۸ء

کہ مرگم عشق ربے خانان کرد
 اگر کائے نباشدی توان کرد
 کہ جبے بورے ایک نشان کرد
 کہ دل را هر چه من گفتم همان کرد
 نکر دم عشق، اما می توان کرد
 ولیکن ذوق عرفان رازیان کرد
 زینے را بود و آسمان کرد
 ازین ہم خوب ترے کائے توان کرد
 حیا را خواند و بر خود پاسبان کرد
 جلالے این چنین را ایگان کرد
 زمین را می توانند آسمان کرد

بہ حال خستہ اش رحمی توان کرد
 رہ و آئین تقویٰ نیز بد نیست
 نصیب عاشق از رویش مہین بود
 بہ رندی نام نیکوزان بر آورد
 بہ وقت جان سپردن گفت لہر
 دل از خوبان گرتی خوب کردی
 محبت، پایہ بالا برد، دل را
 یہ بوسہ دل نوازی کردی اما
 چوتنہا با حریفان بر نیامد
 نفقت از دیدہ اہل نظر ہم
 اگر سرگشگی بچشم این است

۱۷ اکتوبر ۱۹۰۸ء

<p>زبان گذشتم و بازم بہ بر نمی آید اگر چه پایہ بلندست پارسائی را ز بسکہ از ہمہ سودر کشاکش افتاده است فراق و ہجر دیار خوشے بود کہ درو دل اربست تم افتد نثار خوبان کو جان سپرن من دیر اگر بودین آ جد از دوست شہت تاب را چکنم چنان جلقہ آغوشم آن نگار آمد</p>	<p>کہ نیست زورم آن بت نہ نمی آید ولے ز فتنہ چشم تو بر نمی آید خدنگ ناز دل تا جگر نمی آید پس از گذشتن شب ہم سحر نمی آید کہ این مستع بکار دگر نمی آید کہ یار زودتر از زودتر نمی آید کہ کار عارض ادا از قمر نمی آید کہ مہ بہ ہالہ ازین خوبے نمی آید</p>
---	---

بہ خواہے کہ ز کجے تو رفت نعمانی

گمان برم کہ ازین پس دگر نمی آید

بیاد مرتبه امن به آسمان برسان

بگو که بر طبق وعده هائے پیر پیر

سلام شوق و تمنا ز بند لغمانی

به ساکنان در او یگان یگان برسان

۱۴ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

محبت اہمین بکلام بر من بودا کردم

دریغ از زود کاری با کہ مکتوب اکر دم

غلط کردم کہ آن بے مہر از آشنا کردم

بہ دل اسپر خج اتم اول بہا کردم

کہ تو بند قبار عقدہ برستی ودا کردم

بہ این شادم کہ آن بت را بہ پیغام آشنا کردم

دل و دین با ختم زین مشرق النور جان کردم

تا شاداشت آن نہ گامہ خیر ہمای امیدم

خیال غلام بختن ہائے یاران عالمے دارد

متاعی گر بہت آسان فتقدیر نمی داد

شب وصل و شغلے این چنین صیدہ نصیب نامد

نیم در بند پاسخ اول کارست می دانی

مے مید شتم بان خویش رتم کہ میا کردم

دل فزدرہ را این عشق آختم شبلی

یارب کدام جاسر این رشته بند بود	هرگز حدیث شوق به پایان نیاید است
پرسد من که نرخ متاع توحیت بود	می بینم این که قیمت دل تا کجا کشد
سزایه که بود دل مستمند بود	تو یک نگاه ناز زبان کردی و مرا

شکرت انیم همه ان نوش خند بود	شکلی ز سحر اوست که ذوق سخن نماند
------------------------------	----------------------------------

۱۶ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

پیام بنده بر آن خاک آستان برسان	نسیم صبح بیا - راحتی به جان برسان
و گرنه لطف بفرم بر او ایگان برسان	متاع جان بهم از پائے مزدی خواهی
رو مدار در زنگت همین زمان برسان	و فور شوق شکیبامنی تواند شد ^{اجت ۱۱}
اگر نه جمله توان اسپه می توان برسان	حدیث شوق نه چندان در بیان گنجد
چنان که با تو گویم تو همچنان برسان	تقرن مکن از پیش خود در دخیری
درود گوی و دعا می زمان زمان برسان	به آستانه او سر نه در زرع ادب

دعی از هوس خام گذشت
 باده را نیست خود از نقل گریز
 سینه زرد به جوی مسند جم
 هر دمی بنده خویش همی خوان
 بوسه بطلبش نیز نکوست
 نتوان پرده به خورشید کشید

اگر به نایز نشد رام خوش است
 بوسه ز پس دستانم خوش است
 دین حکایت لب جام خوش است
 که مرا نیز همین نام خوش است
 اگر چه این شیوه با برام خوش است
 روی او جلوه گر عام خوش است

بگذرا ز باده به پیروی شبلی

زانکه هر کار به هنگام خوش است

۱۵ اکتوبر ۱۹۰۸ء

لکهنؤ

آن شوق بس که پایه حُشش بلند بود
 در شوق، پاس گرمی نازش بجانماند
 سنجیده ایم فتنه محشر به قامتش

هر شیوه اشن بلامی دل دامنند بود
 با آن که کار با صنم خود پسند بود
 یک نیزه قد فتنه طرازش بلند بود

دیده و دل همه دکان تماشاچیدند
 ابروان خنجر و گیسوی فرود همیشه کنند
 بوی جانی که مشام دل جان تازه کنند
 هر کجای می گذرد عطر فشان می گذرد
 آمد و از دل با صبر و سکون می طلبد
 کار زاندازه مبرای نگره شوق که او
 ای علی سحر از چرخ فرود آیی کون

کان تماشا که احسن ادا می آید
 ترک شوخی است میدان مغامی آید
 می توان یافت که زان بندگی آید
 هر نسیمی که از ان زلف دوامی آید
 شاه سنگ که به آئین گدای آید
 روی تنهفت و به آئین حیای آید
 کان که می خواستی اورا بعا می آید

بشلی غمزده آوردن و دین بنشار
 غیر ازین چیست که از دست گدای آید

۱۴۱۰ اکتوبر ۱۹۰۸ء

هر چه هست از لب کلفام خوش است
 عشق را اول و آخر نبود

نه همین بوسه که دشنام خوش است
 هم در آغاز و هم انجام خوش است

۱
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اکتوبر ۱۹۰۸ء

کز سفر یار سفر کرده مای آید

آمد آن گونه که در بلوغ صبا می آید

یا نگار مینویس سوس سیای آید

چون بیامد به مراد دل می آید

هم بدان قاعده مهر و قای آید

که گزینش سزار در تپه می آید

شیوه هست که از دیده مای آید

پیک فرخنده قدم فروده سر می آید

رفت از شهر بران سان که بهاران ز چین

گویند یوسف گم گشته کینان آید

زفتنش گر چه بکام دل احباب نبود

خوی خوشتر به همان لطف و صفا هست که بود

شیشه ای دل عشاق بچینید ز راه

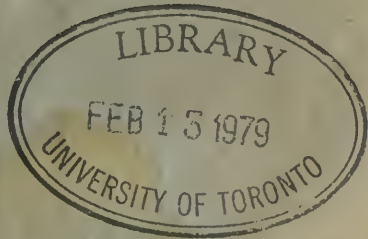
فرزید آب خفاک سر راهش کین کار

PK
6561
554B8

فہرست ملاقات

اور
ہندوستان کے تمام مشاہیر مضعفین کی تصانیف

لئے کا پتہ
مینجر الناظر باب الحنبی لکھنؤ

بوی گل

یعنی

غزلہاے فارسی

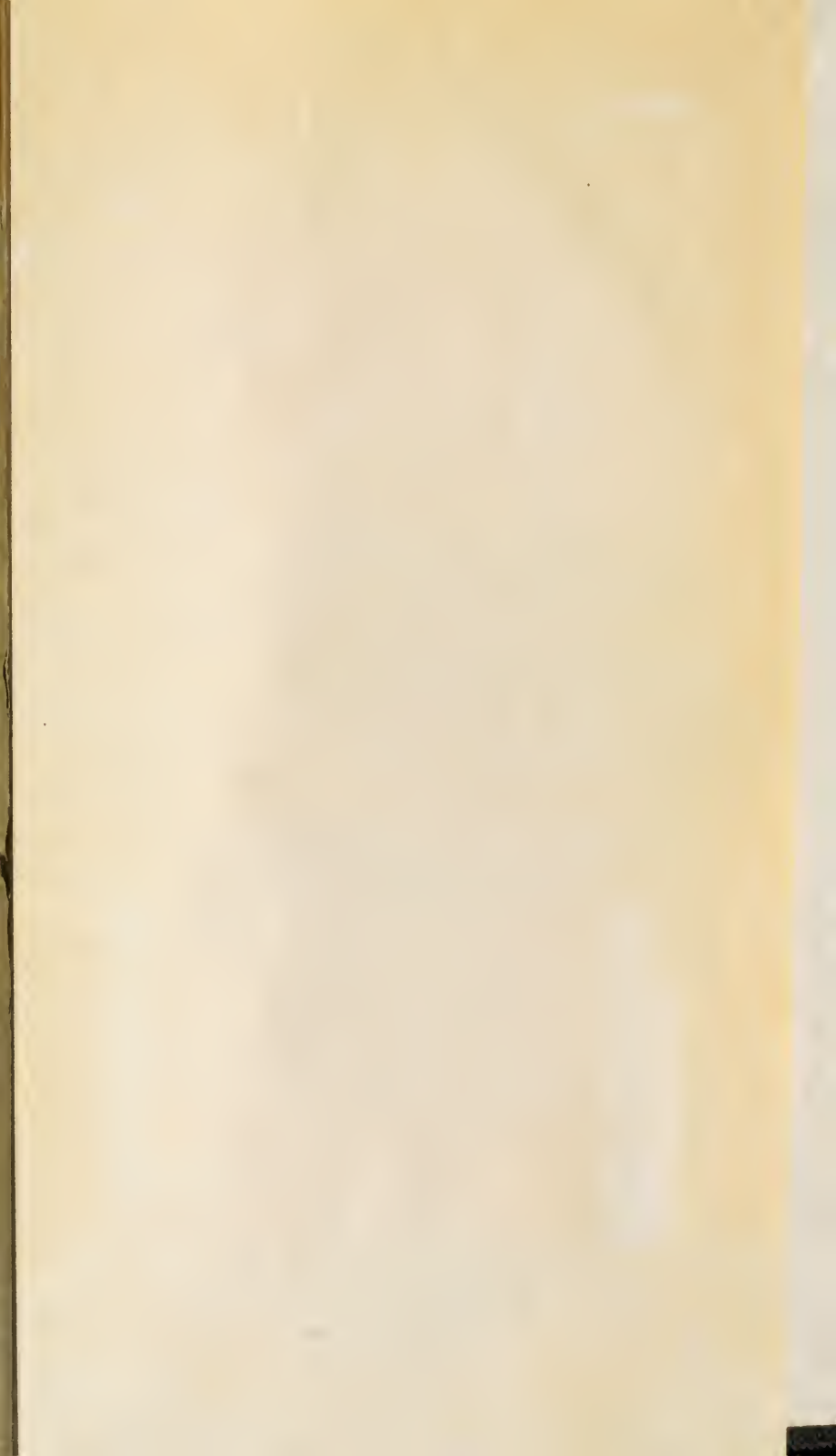
از

شمس العلماء مولانا شبلی نعمانی مرحوم

باہتمام

احمد العباد محمد حسن مالک طبع

دائرہ المطابع نمبر ۵۳ کٹرہ پریس لکھنؤ شہ

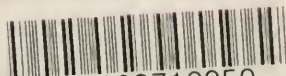

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PK
6561
S54B8

Shibli Nu'mani, Muhammad
Bu-'yi gul

77 003109710050

